

Türkiye Çevre Sorunları Vakfı Genel Sekreteri
Engin URAL;

ÇEVRE BAKANLIĞI'NDAN KISA SÜREDE ÇOK ŞEYLER BAŞARMASI BEKLENMEMELİ

Nazmi Kozak

Gelecek kuşakların 'yaşanır bir dünyaya sahip olup olmayacağı'nın saptandığı bir dönemin insanlarıyız. Her ne kadar insanların soyoekonomik konumları ile ilgili olsa da, dünya genelinde çevreci bir duyarlılığın hızla yayıldığı bir dönemde yaşıyoruz. Çevre duyarlılığı günden güne hızlanarak dünyanın artan çevre sorunlarına koşturucu olarak yayılıyor. Çevre sorunları konusunda nesnel düşününebilen kesimler, bu bozulmanın önüne geçebilme çarelerini arıyorlar. Bundan da tek amaçları var; bizlere bırakıldığı gibi, gelecek kuşaklara da yaşanır bir dünya bırakmak...

ANATOLIA Dergisi'nin bu sayıdaki konuğu Türkiye Çevre Sorunları Vakfı Genel Sekreteri Engin Ural. Konuşmamızla, dünyanın ve ülkemizin karşı karşıya bulunduğu çevre sorunları, çevreci örgütlenmeler, Çevre Bakanlığı'nın kurulması, I. Çevre Şurası... gibi konular üzerinde konuştuk.

ANATOLIA: Sayın Ural, Türkiye Çevre Sorunları Vakfı ne zaman kuruldu? Kuruluş amacı nedir?

URAL: Türkiye Çevre Sorunları Vakfı, 1 Şubat 1978 tarihinde kuruldu. Vakfın amacı, o günden bugüne kadar; çevrenin çeşitli değişik yönleri üzerinde kamuoyunu aydınlatmak, ilgililerin dikkatini bu konuya çekmek. Fakat sadece uyarıcı ve aydınlatıcı olma çalışmalarında sözden ibaret kalmayıp, bu konuda çok çeşitli yayın yapmak. Şu ana kadar yayınladığımız 76'dan fazla, belki 78 kitap Türkiye'de çevre literatürünün temelini meydana getiriyor. Ayrıca, 1980'li yılların başında Türkiye'de henüz tanınmayan çevre hukuk kavramını Türkiye'ye getiren; çevre kanununun ilk taslağını hazırlayan; Anayasa'ya çevre ile ilgili bir madde konması konusunda çalışan ve olumlu sonuçlar alan Vakıf, bunların yanında, bugün meydana getirdiği çok iyi denebilecek bir ihtisas kütüphanesi ile de hizmet vermeye başlamıştır. Bunun yanında çevre-ekonomi, çevre-turizm ilişkileri, sürdürülebilir kalkınma, çevresel etki değerlendirilmesi gibi daha ayrıntılı, daha teknik konularda araştırma ve yayın çalışmalarımız devam ediyor. Biyolojik zenginlikler, sulak alanlar gibi daha ziyade son birkaç yılda uluslararası gündeme gelen konuları da Türkiye'ye bir öncü kuruluş olarak getirmenin sorumluluğunu taşıdık. Ayrıca, çeşitli uluslararası gelişmeleri Türkiye'nin lehine ve şartlarına göre değerlendirip, kamuoyuna ve ilgililerin istifadesine sunmak ta temel amaçlarımızdan biri...

ANATOLIA: Efendim, çevre konusuna olan ilginiz nasıl başladı?

URAL: Ben avukatım. Çevre konusuna olan ilgim, özellikle 1976 yılında başladı. O yıllarda Ankara'nın hava kirliliği çok konuşulan, çok tartışılan bir konuydu. Konuşmanın ötesinde fazla bir şey yapılmadığını görünce, özellikle A.B.D.'de örnekleri çok görülen, hiçbir siyasi akıma angaje olmayan, ama güçlü ses çıkarabilen, ciddi,

Dünyadaki çevre sorunlarının temelinde üç sebep var. Bir tanesi, özellikle gelişmekte olan ülkelerde yaşanan hızlı nüfus artışı, ikincisi, hızla gelişen endüstri ve üçüncüsü de düzensiz gelişme...

profesyonel çalışmalar yapabilecek bir kuruluş vücuda getirebilmenin faydasına inandım. Ve 1 Şubat 1978'de Cevdet Aykan, Muslif Er, Ertuğrul Soysal, Hüseyin Sönmez, Altan Ünver ve Serbülent Bingöl ile birlikte bu Vakıf kuruldu. Dolayısıyla benim ilgim, özellikle hukuk açısından başlar ve taa 1976 yılına kadar gider.

ANATOLIA: Dünyanın günümüzde karşı karşıya bulunduğu global çevre sorunları hakkında kısa bir bilgi verir misiniz?

URAL: Dünyadaki çevre sorunlarının temelinde üç büyük sebep var: Bir tanesi özellikle gelişmekte olan ülkelerde yaşanan hızlı nüfus artışı. İkincisi, yine hızla gelişen endüstri ve diğeri de düzensiz şehirleşme. Yalnız bu üçünün de kaçınılmaz gelişme olduğunu ve hangi tedbir alınırsa bu gelişmelerin, bu üç gelişmenin durdurulamayacağını kabul etmek gerekir. Dolayısıyla önemli olan bu gelişmelerin yol açtığı çevre sorunlarını en aza indirmek. Yeryüzünün karşılaştığı en büyük çevre sorunlarını sıralamak gerekirse; değişik ülkelerde çevre hava kirliliği sorunu hâlâ en büyük sorun olmaktan devam ediyor. Bir de yeryüzünün bütününü etkileyen bir genel ısınma denen, ozon tabakasındaki bir delikten kaynaklanan ısınma ve iklim değişikliği dünyanın gündeminde. Ama bunun yanında, biraz önce

sözünü ettiğim endüstrileşmeden, hızlı nüfus artışından şehirleşmeden kaynaklanan hava kirliliği yeryüzünün çok şehrinde yaşanıyor. İç sular, göller, denizler kirleniyor. Öte yandan kimyasal atıkların çevreye bırakılması, bunların taşınması sırasında meydana gelen tehlikeler, bilgisizce ve kontrolsüzce kullanılan pestisidler gibi konular da suyu ve aynı zamanda toprağı tehdit ediyor. Bunlar, yeryüzündeki çok sayıdaki çevre sorunlarının belli başlı genel örnekleri.

ANATOLIA: Sayın Ural, çevre sorunlarına dünya genelinde ilgi ne zaman başladı?

URAL: Çevre konusuna, özellikle Batı Dünyası'nda belli düzeylerde bilim çevrelerinde ve araştırmacılar düzeyinde ilgi 60'lı yılların sonunda başladı. Bu giderek yayıldı. Dönüm noktası olarak 1972 yılının 5-16 Haziran günlerinde Stockholm'de Birleşmiş Milletler'in düzenlediği "İnsan ve Çevresi Konferansı"ni belirtmek doğru olur. Nitekim o konferanstan sonra Birleşmiş Milletler, diğer yan kuruluşları arasında çevre ile ilgilenen Birleşmiş Milletler Çevre Programı'nı kurdu. 70'li yıllarda bu ilgi giderek arttı. 1. 80'li yıllarda, ciddi veya fanatik çevre ile ilgili grupların sayısı çok arttı. 1990'lı yıllarda çevre daha ciddi, daha sakın, daha tutarlı, daha etraflı bir şekilde ele alınacak ve inanıyorum

ki, bütün uluslararası gelişmeleri, ekonomiyi, ülkelerin iç politikalarını yönlendiren en önemli faktör olacak.

ANATOLIA: *Dünyada çevre duyarlılığına sahip pek çok vakıf, dernek vb. örgüt bulunuyor. Dünyadaki bu çevreci grupların yönetimleri etkilene gücü nedir?*

URAL: Çok büyük düzeyde. Tahmin edilemeyecek düzeyde... Türkiye bu çevreci grupların etkilerinin pek fazla farkında değil. Veya yeterince farkında değil. Çevreci kuruluşlar deyince, kamuoyunda önce bir yeşiller, veya yeşil partiler akla geliyor. Ben çevreci kuruluşlar derken; bunları tamamen tartışmanın dışındta bırakmak istiyorum. Çünkü yeşil partiler, birer siyasi akımdır. Her ülkenin, her toplumun, insanların kendi şahsi düşüncelerine göre tercih ettikleri ve edebilecekleri partiler var. O konumuzun dışında. Liberal bir parti tutulabilir, muhafazakar bir parti tutulabilir, sosyal demokrat bir partiyi bir insan tutabilir, bu ayrı bir konu. Çevreci kuruluşlar, siyasi parti farkı gözetmeksizin ülkelerdeki sosyal yapı, ekonomik farklar dikkate alınmaksızın, yani bunları önemsemeden, sadece çevre konusunun ön plana alınması için çalışan kuruluşlar. Bunların kimisi dernek, kimisi vakıf, kimisi enstitü, kimisi araştırma merkezi... Ve bunların büyük bir kısmı ülkelerinin iç politikasıyla doğrudan ilgili kuruluşlar

değil. Yalnız şurada bir yanlış anlamaya yol açmayalım; iç politika ile ilgili değil derken, yani kendilerini şu veya bu şekilde bir siyasi akıma angaje olmayan kuruluşlar. Tabii ki iç politika ile ilgililer; tabii ki biz de ilgiliz. Biz de Türkiye Çevre Sorunları Vakfı olarak hiçbir siyasi gruba bağlı değiliz, angaje değiliz. Ve tercihimiz, Türk demokratik sisteminde şu veya bu mevcut köklü partilerin, altını çiziyorum; mevcut köklü partilerin, topluma mal olmuş partilerin çevre konusuna daha fazla ilgi duymalarını sağlamak. Bunun için ses çıkarmak, onları bu konuya davet etmek. Uluslararası düzeydeki bu grupların aldığı sonuç tahmin edilemeyecek ölçüde demiştim; o kadar ki, bu gruplar özellikle Batı Avrupa'da ve A.B.D.'de ülkelerinin yardım programlarını, yardım politikalarını etkileyebiliyorlar. Birleşmiş Milletler kuruluşlarının izlediği politikaları etkileyebiliyorlar. Dünya Bankası'nı etkileyebiliyorlar. Eğer bugün Dünya'da çevre konusuna artan bir ilgi varsa, bu, son on yılda, özellikle 80'li yıllarda bu sözünü ettiğimiz tipteki çevreci kuruluşların baskı, lobi, yayın, araştırma devamlı ses çıkarma, toplumu ve ülkeleri yönlendirme çalışmalarının olumlu güzel bir sonucudur.

ANATOLIA: *Yönetimlerin etkilenmesi konusunda yeşil partilerin etki gücü nedir?*

URAL: Tabii, yeşil partilerin de bir etkisi var. Bunu inkâr etmek söz ko-

nusu değil. Onlar da çevre konularının daha çok popüler olmasına gündeme gelmesine büyük katkı sağladılar. Ama yaklaşımları, benim kişisel görüşüm bu biraz fantazi havasındaydı. Topluma değişik mesajlar vermek istediler. Bugün Avrupa'da yeşil partilerin ağırlığı on yıl önceki kadar değil. Türkiye'de bir yeşil parti kurulduğu zaman da biz onun pek ciddi bir yol olmadığını söylemiştik. Önce biraz tuhaf karşılandı, ama bugün tekrar ediyoruz hangi siyasi akıma sempati duyarsanız duyun yeşil partinin siyasi yönden Türkiye'de hiçbir ağırlığı yok, olmayacağı da belli idi. Her yerde de olmayacak.

ANATOLIA: *Sayın Ural, ülkemizde çevre envanteri var mıdır?*

URAL: Zaman zaman konuşulur ama, bence bir kavram hatası yapılıyor. Çevre envanteri, bizim görüşümüze göre pek mümkün değil. Çevre ne demek? Bir ülkenin suyu havası, toprağı... Havanın toprağın, suyun bir envanteri yapılamaz.. Zaman zaman söyleniyor çevre envanteri yapılsın diye. Ama bu mümkün değil. Türkiye toprakları üzerindeki gökyüzü, sonsuza kadar giden bir gökyüzü. Ama çevre sorunları envanteri yapılabilir. Çevre envanteri yapılabilir. Bunu biz 1981'den bu yana yapıyoruz. Yani çevre sorunları envanteri demek; çeşitli çevre sorunlarının bulunabilen rakamlara, verilere göre bir tasnifidir. Biz de, dediğim gibi, önce 1981'de, son baskısı 1991'de olmak üzere, on yılda beş baskısı yapılan, hepsi hemen hemen hızla tükenen bir çevre sorunları envanteri yayınladık, yayınlıyoruz. Bu hizmetimize devam edeceğiz. Bu envanter de, hava kirliliği, su kirliliği, toprak, flora-fauna, enerji-çevre ilişkileri, pyestisidler, gürültü gibi çeşitli çevre sorunlarının dökümü verilmektedir.

ANOTOLIA: *Efendim, ülkemizde çevre sorunlarına yol açan, çevre sorunu yaratan sektörler içinde turizmin yeri nedir? Turizmin çevre sorunlarının artırılmasına etkisi nedir?*

URAL: Diğer gelişmeler yanında tu-

Türkiye Çevre Sorunları Vakfı olarak hiçbir siyasi gruba bağlı değiliz,engaje değiliz. Ve tercihimiz, Türk demokratik sisteminde şu veya bu mevcut köklü partilerin çevre konusuna daha fazla ilgi duymalarını sağlamak.

rizm, çevreyi en fazla kötü şekilde etkileyen faktörlerden biri değil, aksine çevredeki bozulmanın Türkiye'nin turizm potansiyelini tehdit etmesi söz konusu. Bugün artık herkes kabul ediyor ki, turizm demek, sadece otel veya yatak kapasitesi değil, ama başarılı bir turizm demek önce güzel sağlıklı, yeşil, mavi ortamda, deniz kenarında, ormanda, gölde, ama çoğunlukla suyun kenarında sağlıklı bir tatil geçirmektir. Turizmin birinci faktörü bu. Dolayısıyla kirlenen, bozulan bir çevre de Türkiye'nin turizm potansiyelini tehdit ediyor. Ama turizmin de çevreyi etkilediği gerçek. Turistik hareketlerin yoğunlaştığı yaz mevsimlerinde, eğer yeterli tedbir alınmamışsa, turistik merkezlerin, otellerin bıraktıkları atıklar, onların kontrol edilemeyeceği, artan trafik sıkışıklığı, çoğu yerde yaşanan gürültü, o kadar insanın belli merkezlerde kıyılara hucumu, maalesef turizmin çevreye olumsuz etkilerini gösteriyor. Bir de doğrudan turizmle ilgili olmamakla birlikte, yine tatil kavramı içinde; Türkiye'de özellikle hızla gelişen, maalesef hızla gelişen yazlık evler heyecanı; kıyıların tahribine, yeşil örtünün, deniz kıyılarının tahribine, toprağın tahribine yol açan olumsuz bir gelişme.

ANATOLIA: Sayın Ural, size göre ülkemizin içinde bulunduğu en büyük çevre sorunu nedir?

URAL: Buna tek bir cevap vermek mümkün değil, ama Türkiye'nin büyük şehirlerinde hâlâ hava kirliliği önemli bir çevre sorunu. Bugün Diyarbakır'da, Elazığ'da, Karabük'te, Kayseri'de, Eskişehir'de, biraz azalmakla birlikte Ankara'da İstanbul'da, Bursa'da, Erzurum'da hava kirliliği yaşanıyor. Ve hava kirliliği insan sağlığını birinci derecede etkileyen bir çevre sorunu. Öte yandan deniz kirliliği çok önemli bir konu. İç denizimiz olan Marmara, hemen hemen kayboldu denebilir, büyük ölçüde kirlendi. Akdeniz ve ege kıyılarında o kadar

Yeşil partilerin çevre duyarlılığının yaygınlaştırılmasındaki etkilerini inkâr edemeyiz. Onlar da çevre konularının daha çok popüler olmasına, gündeme gelmesine katkı sağladılar. Ama yaklaşımları biraz fantazi havasındaydı...

büyük ölçüde kirlilik yok. Ama kirliliğin tehditi var. Öte yandan nehirlerimizde ve göllerimizde görülen kirlilik, çünkü göllerin, nehirlerin etrafındaki endüstri tesisleri, küçük yerleşme merkezleri maalesef atıklarını bu sulara bırakıyor. Onun yanında büyük bir orman kaybı var Türkiye'de. Her ne kadar orman alanlarını genişletmek gayretleri varsa da, orman yangınları orman arazisinin tarım için kullanılması gibi gelişmeler yeşil örtüleri tehdit ediyor. Büyük bir erozyon tehlikesi ile karşı karşıya Türkiye. Dolayısıyla tipik çevre sorunlarının hemen hemen her çeşitini Türkiye yaşıyor.

ANATOLIA: Ülkemizde hükümetlerin çevre sorunlarına bakışı nasıl?

URAL: Türkiye'de hükümetler de kaçınılmaz olarak toplumdaki gelişmeye paralel olarak çevre konusuna gittikçe daha fazla ilgi göstermeye başladı. Bu, özellikle 1980'li yılların ikinci yarısından itibaren ortaya çıktı. 1978'de biz Türkiye Çevre Sorunları Vakfı olarak ilk defa teklif ettik, o teklifimizi ısrarla sürdürdük. Ama kabul edildi. Ve Devlet, Başbakanlığa bağlı bir müsteşarlık kurarak çevre konusuna hakim olmağa çalıştı. Bir Çevre Müsteşarlığı kuruldu. Sonraki hükümetler zamanında bu genel müdürlük haline geldi, sonra tekrar müsteşarlık oldu. 1988 yılında TBMM'nde, üç siyasi parti aralarındaki çekişmeleri bir yana bırakarak, ittifakla, oybirliği ile bir

'Çevre Araştırma Komisyonu' kurdu- lar. Bu, Türkiye'deki büyük partilerin çevre konularına ciddi bir şekilde eğildiğini göstermesi bakımından sevindiriciydi. Orada beliren görüşlerin, dileklerin ışığında 1991'de de Çevre Bakanlığı kuruldu. Bütün bunlar, devletin, hangi parti iktidara gelirse gelsin çevre konusuna artık daha fazla bir ilgi gösterdiğini ve bu ilginin de devam edeceğini gösteren olumlu gelişmeler.

ANATOLIA: Çevre Bakanlığı'nın kurulmasına ilişkin olarak görüşleriniz nelerdir?

URAL: Dediğim gibi devlet konuya önce bir müsteşarlık yoluyla hakim olmağa çalıştı. Çok önemli bir konuda bir bakanlığın kurulması ve bu bakanlığın teşkilatlanması güzel bir gelişme. Ancak, gerçekçi olarak biraz zaman alacağını söylemek lazım. Yani Çevre Bakanlığı'nın yeterli ölçüde başarılı olması için biraz zamana ihtiyacı var. Önce teşkilatlanması gerekir. Türkiye'de çevre, çok ilgi çeken bir konu olmakla beraber, çevre konusunda, çevrenin değişik yönleri üzerinde uzmanlaşmış kadrolar yeterli değil. Sayı olarak yeterli değil. Sonra, çevre konusu demek, sadece çevre mühendisliğinden ibaret değil. Çevre ile uğraşan ekonomist, psikolog, hukukçu, biyolog... gibi değişik meslek meslek kesimlerinden insanlara ihtiyaç var. Bu, Türkiye'de henüz istenilen ölçüde değil. Dolayısıyla Çevre Bakanlığı, çok

geniş ve güçlü, çok köklü bir teşkilatlanmaya girmek zorunda. Bu biraz zaman alacak. İkincisi, çevre o kadar geniş, o kadar yönlü bir konu ki, bir noktada Enerji Bakanlığı'nı, başka bir noktada Tarım Bakanlığı'nı, bir başka yönden Sağlık Bakanlığı'nı, yani akla gelebilecek tüm devlet kuruluşlarını ilgilendiren bir konu. Dolayısıyla bunların bir kısmı yetkilerini Çevre Bakanlığı'na verip vermeme konusunda, devretme konusunda biraz tereddüt geçirebilirler. Bu tereddütleri gidermek biraz zaman alabilir. Çevre Bakanlığı'nın kurulması kısaca olumlu bir adım. Bunu desteklememek mümkün değil. Fakat gerçekçi düşünürsek, Bakanlığın istenen şeyleri yapabilmesi biraz zamana bağlı.

ANATOLIA: İyi örgütlenmesine bağlı...

URAL: Örgütlenmesine ve diğer bakanlıklara, diğer devlet kuruluşlarıyla ahenk sağlayabilmesine, istenen ölçüde işbirliği kurabilmesine bağlı.

ANATOLIA: Efendim. Çevre Bakanlığı'nın Turizm Bakanlığı gibi ricacı bir bakanlık olmaması için sizce nasıl bir örgütlenme içinde olması gerekir?

URAL: Bence onun şu anda hazır bir reçetesi yok. Benim kafamda da yok... O, tartışmalarla gelişecek.

ANATOLIA: Sayın Ural, Türkiye'de çevre duyarlılığının artırılmasını

amaçlayarak kurulmuş dernekler ve benzeri örgütler var. Bunlar hakkında bilgi verir misiniz?

URAL: Toplum çevre konusuna ilgi gösterdikçe, kaçınılmaz olarak güzel bir gelişme, çevre ile ilgili olarak gönüllü kuruluşların sayısı da hızla artıyor. Kimisi vakıf statüsünde, kimisi dernek statüsünde... Devletin teşvikiyle her ilde bir 'Çevre Koruma Vakfı' kuruldu. Yıllardan beri çalışmalarını sürdüren Türkiye Tabiatını Koruma Derneği, Doğal Hayatı Koruma Derneği gibi, Türkiye Çevre Koruma ve Yeşillendirme Kurumu gibi önde gelen gönüllü kuruluşlar var. Bunların ve il vakıfları yanında çeşitli illerde ve ilçelerde kişilerin kendi istekleriyle kurdukları çok sayıda dernek de var. Bunlar güzel gelişmeler. Ama tabii bu gönüllü kuruluşların daha ciddi, tutarlı çalışmaları, profesyonel bir şekilde hizmet verebilmeleri mali imkânlarla bağlı. Devlet ilk defa 1991 yılında, veya 1990'ın sonlarında gönüllü kuruluşlara da belli ölçülerde mali destek sağlamak noktasına geldi. Bu da sevindirici bir noktadır. Ama mali destek almak isteyen gönüllü kuruluşların, ciddi, tutarlı ve tatmin edici hizmet için kendilerini geliştirmesi gerekir.

ANATOLIA: Efendim, geçen günlerde yapılan '1. Çevre Şurası' hakkındaki görüşleriniz nelerdir? Verimli bir Şura olduğunu söyleyebilir misiniz?

Turizmden fayda bekleyen insanlar, çevreyi tahrip ederek de kâr sağlayabileceklerini düşünüyorlarsa, yanılıyorlar. Belki kısa vadede biraz kârlı çıkabilirler. Ama bu hatalı bir davranıştır.

URAL: Bir toplantı yapıldı, hemen çok verimli oldu veya verimsiz oldu demek yanlış olur. Çevre konusunda da çeşitli gönüllü kuruluşlar, üniversiteler ve devlet yetkilileri bir araya gelerek zaman zaman toplantılar yapıyorduk. Çevre Şurası'nın, Çevre Bakanlığı'nın kuruluşunun hemen ardından toplanması ve çok büyük bir iştirak sağlaması, olumlu bir gelişme. Fakat hepimiz orada şimdiye kadar bildiğimiz, istediğimiz, düşündüğümüz şeyleri tartıştık. Önemli olan Çevre Şurası'ndan ortaya çıkan fikirlerin, tekliflerin gerçekçi şekilde uygulamaya konulması. Bu da tabii Çevre Bakanlığı'nı bekleyen önemli görevlerden biri olacak. Onun da ne sonuçlar getirdiğini zaman içinde değerlendirmek gerekir.

ANATOLIA: Efendim, 1. Çevre Şurası'na katılan sektör temsilcilerinin, Şura'da kendi sektörlerine ilişkin olarak alınan kararları etkilediklerini gördük, duyduk, basından izledik. Bu, ülkemizde çevre duyarlılığı yönünden biraz tuhaf bir durum değil mi? Bununla ilgili görüşleriniz nelerdir?

URAL: Hayır tuhaf olmuyor. Şu bakımdan tuhaf olmuyor : Demokratik sistemlerde grup, baskı grubu deyin, çıkar grubu deyin, meslek kuruluşu deyin, gönüllü kuruluşlar... herkes- kanunlara ve toplum düzenine saygılı olmak şartıyla görüşlerini yaymak ve kabul ettirmek gayretinde olacaktır. Çevrenin korunması için şu şu şu tedbirlerin alınmasını biz isteriz, öte taraftan kalkar bir endüstri kuruluşu, ismini vermek hatalı olur, o tedbirlerin uygulanmamasını isteyebilir. Ve dolayısıyla her iki taraf ta kendi görüşleri ve kendi inançları doğrultusunda gayret sarfeder, çaba sarfeder. Demokrasiye inanıyorsak, bu normaldir. Önemli olan, eğer birtakım gruplar aksi yönde fikir belirtebiliyorsa, ses çıkarabiliyorsa, çevrenin korunması için uğraşanlar, veya o fikirde olmayanlar da aynı güçlülükte seslerini çıkarabilmeli. Ve karar verme durumunda olanlar; devlet, yerel yönetimler çevreyi tahrip etmeye-

cek bir anlayışa sahip olmalı, kararlarını ona göre vermeli. Yoksa, aksi fikirde olanların da görüşlerini açıklaması tabii mümkün.

ANATOLIA: *Bu görüşünüzde son derece haklısınız Ancak, Çevre Şurası'nda kendi sektörüyle ilgili alınan çevreci kararları etkileyenler turizm gibi çevrenin meta olarak kullanıldığı bir sektörün içinden geliyorsa, böyle davranmaları çelişki olmuyor mu? Turizmde temiz çevre temiz deniz, temiz orman... pazarlanır çünkü...*

URAL: Valla o çelişkiyi kendilerinin görmesi lazım. Çünkü turizmden fayda bekleyen insanlar, çevreyi tahrip ederek de kâr sağlayabileceklerini düşünüyorlarsa, yanılıyorlar. Belki kısa vadede biraz kazançlı çıkabilirler. Ama bu hatalı bir davranıştır. Ama insanların da kendi çıkarları doğrultusunda hareket ettikleri de kaçınılmaz bir içgüdü, bir insan psikolojisi kâr düşüncesi. Dediğim gibi, bunu düzene koyacak olan yine kamunun gücüdür.

ANATOLIA: *Sayın Ural, 21. yüzyılı nasıl görüyorsunuz? Gelecekte çevre açısından umutlu musunuz?*

URAL: Valla çevre açısından benim

kişisel görüşüm; hem iyimserim, hem de kötümserim. İyimserlik, kötümserlik nisbetim de, yüzde elli, yüzde elli. Öce kötü yönünden bakayım. Yeryüzündeki insan sayısı git gide artıyor ve bunu önlemek mümkün değil. Yani artış hızını önlemek mümkün değil. Yoksa tabii artacak. Dolayısıyla yeryüzünde önümüzdeki yüzyılda daha fazla insan yaşayacak. Ve tabiatın verdiği nimetlerden yararlanmak isteyen insan sayısı arttıkça, bu paylaşma kavgası, yani çevre değerlerini paylaşma kavgası da artacak. Şehirler çok daha fazla kalabalık olacak. Endüstrilerin bıraktığı kirlilik artacak. Denizler daha çok kirlenecek. Çevre kazaları, zaman zaman bir fabrikada, bir gaz fabrikasında, tankerlerde meydana gelen kazalar artacak... Dolayısıyla bunu uzatmak mümkün ama, kötümserliği ortaya koyan sebepler bunlar. Fakat bir yandan da iyimserim. Çünkü; bir, bütün ülkeler artık çevre konularının önemini kabul etti ve yaşanan bir tek dünya olduğunu herkes biliyor. Dolayısıyla çevreyi korumak için daha fazla gayret sarfediliyor. Bu, iyimserliğimin birinci noktası. İkincisi, her alanda olduğu gibi çevreyi koruma, kirliliği giderme ko-

nusunda da teknolojiler geliyor. Bu da ümit verici bir nokta. Bugün hemen hemen her endüstrinin atığını kendi nisbetinde en aza indirecek teknolojiler var. Dolayısıyla insanlık bunları kullanabilecek. İnsanlık daha duyarlı olabilecek. Ve insanlık çevre için daha fazla para harcamak gerektiğini de eninde sonunda kabul edecek. Buna tabii itirazlar gelecek, zor olacak. Bu kötümserliğe giriyor. Ama bütün bunlar da olunca, yarı yarıya iyimserlik, kötümserlik bende hakim.

ANATOLIA: *Sayın Ural, çevreyi, geçmiş insanların bize bıraktığı, gelecek kuşakların ise bizden alacağı bir miras olarak kabul edersek, çağımız insanların bu mirası koruyabildiğini söyleyebilir miyiz?*

URAL: Koruyamadık tabii, ama nüfusun hızla artması, şehirler, kâr düşüncesi, teknoloji, endüstri, kıyılarına hücum... Çeşitli sebeplerle tabii mirası koruyamadık.

ANATOLIA: *Bu söyleşiyi yapma fırsatını bize tanıdığınızdan dolayı teşekkür ederim.*

URAL: Ben teşekkür ederim.